

LIETUVOS RESPUBLIKOS SOCIALINĖS APSAUGOS IR DARBO MINISTERIJA

Biudžetinė įstaiga, A. Vivulskio g. 11, LT-03162 Vilnius, tel. (8 5) 266 4201, faks. (8 5) 266 4209,
el. p. post@socmin.lt, <https://socmin.lrv.lt>. Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 1886 03515

Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijai

Nr. (-) SD -
I 2023-02-21 Nr. (1.36Mr) 2T-194

DĖL ĮSTATYMŲ PROJEKTŲ DERINIMO

Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija (toliau – ministerija) išnagrinėjo išvadoms gautus Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 8, 13, 18, 25, 27, 30, 37, 38, 39, 39², 40, 42, 43, 46, 47, 48, 49, 52, 54, 55, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 69, 70, 72², 72³, 73, 74, 75, 76, 82, 84, 85, 87, 89, 90, 92, 93, 98, 244 straipsnių pakeitimo ir Kodekso papildymo 6¹, 27¹, 40¹, 58¹, 72⁵, 72⁶, 72⁷, 72⁸ straipsniais įstatymo (toliau – BK projektas) ir Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso 217, 307, 338, 357, 392 ir 405 straipsnių pakeitimo bei Kodekso papildymo 357¹ straipsniu įstatymo projektus (toliau – BPK projektas) (toliau kartu – Įstatymų projektai) ir pagal kompetenciją teikia šias pastabas ir pasiūlymus:

1. 2024 m. sausio 1 d. įsigalios naujos redakcijos Lietuvos Respublikos neįgaliųjų socialinės integracijos įstatymo Nr. I-2044 pakeitimo įstatymas (Lietuvos Respublikos asmens su negalia teisių apsaugos pagrindų įstatymas), kuriuo sąvoka „neįgalusis“ keičiama į sąvoką „asmuo su negalia“, todėl siūlome tikslinti BK projekto 28 straipsniu keičiamo Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 62 straipsnio 2 dalies 1 punkte vartojamą sąvoką „neįgalus asmuo“, taip pat, siekiant teisėkūros ekonomiškumo, siūlome įvertinti galimybę papildyti Įstatymų projektus kitų Baudžiamojo kodekso ir Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso straipsnių pakeitimais, kuriuose būtų keičiamos vartojamos sąvokos „neįgalumas“, „neįgalusis“ nustatant šių patikslinimų įsigaliojimo datą – 2024 m. sausio 1 d.

2. BK projekto 33 straipsniu keičiamoje baudžiamojo kodekso 67 straipsnio 4 dalyje yra išplečiamas baudžiamojo poveikio priemonių sąrašas nepilnamečiams asmenims, kurie yra atleisti nuo baudžiamosios atsakomybės Baudžiamojo kodekso VI ar XI skyriuje numatytais pagrindais arba atleisti nuo bausmės Baudžiamojo kodekso X skyriuje arba 92 straipsnyje numatytais pagrindais, arba lygtinai paleistam iš laisvės atėmimo vietų įstaigos. Tarp siūlomų numatyti baudžiamojo poveikio priemonių, yra nurodyta ir tokia priemonė kaip įpareigojimas gyventi skyrium nuo nukentėjusio asmens ir (ar) nesiartinti prie nukentėjusio asmens arčiau nei nustatytu atstumu. Ministerija iš esmės pritaria, kad tokia baudžiamojo poveikio priemonė yra tikslinga bei galima, tačiau taip pat nori atkreipti dėmesį, kad tam tikrais atvejais praktikoje gali

susiklostyti situacija, kai šios baudžiamojo poveikio priemonės skyrimas tuo pačiu taps Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 3.254 straipsnio 2 punkte numatyto vaiko laikinosios globos (rūpybos) nustatymo pagrindu (tėvai arba turimas vienintelis iš tėvų laikinai negali rūpintis vaiku dėl abiejų tėvų ar vieno iš jų ligos, suėmimo, bausmės atlikimo *ar kitų svarbių priežasčių*), vadinasi tokios priemonės taikymas būtų neproporcingas ir iš esmės prieštarautų geriausiems vaiko interesams. Tokios situacijos gali susidaryti atvejais, kai pvz. nusikalstamą veiką nepilnametis įvykdytų artimoje aplinkoje, prieš savo šeimos narius.

Atsižvelgiant į išdėstytą, siūlome svarstyti galimybę papildyti BK projektą sąlyga, kad baudžiamojo poveikio priemonė – įpareigojimas gyventi skyrium nuo nukentėjusio asmens ir (ar) nesiartinti prie nukentėjusio asmens arčiau nei nustatytu atstumu – galėtų būtų skiriama tik įvertinus, ar jos skyrimas nepilnamečiui nesudarys sąlygų bei teisinių pagrindų nustatyti vaiko laikinąją globą (rūpybą).

3. BK projekto 36 straipsniu keičiamo Baudžiamojo kodekso 72² straipsniu siūloma praplėsti galimybę teismui taikyti įpareigojimą dalyvauti smurtinį elgesį keičiančiose programose asmenims, padariusiems nusikalstamas veikas ne tik artimoje aplinkoje, tačiau visais atvejais, kai kėsiniama į asmens gyvybę, sveikatą, laisvę, seksualinio apsisprendimo laisvę ir neliečiamumą, lygiateisiškumą ir sąžinės laisvę. Atkreipiame dėmesį, kad smurtinio elgesio keitimo programa šiuo metu yra orientuota į smurtinio elgesio artimoje aplinkoje mažinimą, todėl ji negali būti pritaikyta visoms minėtoms nusikalstamoms veikoms, t. y. šiuo metu nėra ir negali būti universalios dėl skirtingų padarytų nusikalstamų veikų ir tą lėmusių priežasčių sudarytos smurtinio elgesio keitimo programos. Įstatymų projektų aiškinamajame rašte nėra nurodyta, kas turės įgyvendinti šios nuostatos pakeitimą, taip pat nėra numatytas papildomų valstybės biudžeto lėšų poreikis šioms programoms patvirtinti bei įgyvendinti.

4. Lietuvos Respublikos socialinių paslaugų įstatyme (toliau – SPI) įtvirtinta, kad socialines paslaugas gali teikti socialinių paslaugų įstaigos ir jose dirbantys socialinių paslaugų srities darbuotojai (socialiniai darbuotojai, individualios priežiūros darbuotojai ir kt.), kurie turi atitikti SPI nustatytus reikalavimus. Įstatymų projektais siūloma nustatyti, kad neatlygintinai socialines paslaugas turėtų teikti juridinis asmuo, nenustatant jokių apribojimų, todėl toks teisinis reguliavimas neatitiktų SPI įtvirtintų reikalavimų socialinėms paslaugoms teikti. Siekiant užtikrinti socialinių paslaugų kokybę bei atitikti SPI, Įstatymų projektuose turėtų būti numatyta, kad baudžiamojo poveikio priemonė – neatlygintinos socialinės paslaugos, gali būti skiriama tik juridiniam asmeniui, kuris yra socialinių paslaugų įstaiga.

Taip pat, jei būtų atsižvelgta į aukščiau nurodytą pastabą ir pasiūlymą, siūlome įvertinti ir tai, kad Lietuvoje socialines paslaugas teikia daugiau nei 1000 socialinių paslaugų įstaigų, 50 proc. jų yra įsteigtos nevyriausybinių organizacijų, religinių bendruomenių, privačių socialinių paslaugų

teikėjų, o kita dalis yra biudžetinės įstaigos, kurios, vadovaujantis Baudžiamojo kodekso 20 straipsnio 6 dalimi, neatsako pagal Baudžiamąjį kodeksą. Neatsižvelgiant į tai, kad likusi dalis patektų subjektų, atsakančių pagal Baudžiamąjį kodeksą, ratą, didžioji jų dalis (vaikų dienos socialinę priežiūrą, neįgaliųjų socialinę rehabilitaciją bendruomenėje teikiančios įstaigos ir kt.) taip pat gauna finansavimą iš valstybės ir savivaldybių biudžetų, savivaldybė taip pat tam tikra dalimi gali finansuoti ir privačiose socialinių paslaugų įstaigose asmenims teikiamas socialines paslaugas, jeigu nustato asmenims socialinių paslaugų poreikį ir sudaro su socialinių paslaugų įstaiga sutartį dėl asmeniui teikiamų socialinių paslaugų finansavimo. Ministerijos nuomone, socialinių paslaugų įstaigoms, gaunančioms finansavimą iš valstybės ar savivaldybių biudžetų lėšų, siūloma baudžiamojo poveikio priemonė neturėtų būti taikoma.

Atsižvelgiant į aukščiau išdėstyta darytina išvada, kad nauja baudžiamojo poveikio priemonė – neatlygintinas socialinių paslaugų teikimas – galėtų būti taikoma tik labai siauram subjektų ratui, todėl siūlytina įvertinti, ar tokio naujo teisinio reguliavimo nustatymas atitinka teisėkūros efektyvumo principą.

5. Atsižvelgiant į Europos Sąjungos Teisingumo Teismo sprendimą byloje Nr. C-344/20, kuriame Teisingumo teismas konstatavo, kad Direktyvos 2000/78/EB 1 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad jame esantys žodžiai „religija ar įsitikinimai“ yra vienas diskriminacijos pagrindas, apimantis tiek religinius, tiek filosofinius ar dvasinius įsitikinimus, taip pat, kad pagal jurisprudenciją diskriminacijos dėl religijos ar įsitikinimų pagrindas turi būti atskirtas nuo politinėms ar kitokioms pažiūroms grindžiamo pagrindo, siūlome įsivertinti ar Baudžiamajame kodekse, pvz., 60 straipsnio 1 dalies 12 punkte taip pat neturėtų būti diskriminacijos pagrindas įvardijamas kartu kaip „religijos ar įsitikinimų“, o ne tik „įsitikinimų“.

Viceministrė

Vilma Augienė

Indrė Akaveckienė, tel. 8 658 60790, el. p. indre.akaveckiene@socmin.lt

Eitvydas Zurba, tel. 8 658 61202, el. p. eitvydas.zurba@socmin.lt

Giedrė Mikalauskienė, tel. 8 652 172 86, el. p. giedre.mikalauskiene@socmin.lt

Almira Gecevičiūtė, tel. 8 671 22664, el. p. almira.geceviciute@socmin.lt